

**Ngài Hun Sen,
Thủ Tướng Vương quốc Campuchia**

**Ngài Thongsing Thammavong,
Thủ tướng Nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào**

**Ngài Nguyễn Tấn Dũng,
Thủ tướng Nước Cộng hòa Xã hội Chủ nghĩa Việt Nam**

**Bà Yingluck Shinawatra,
Thủ tướng Vương quốc Thái Lan**

Ngày 11 tháng 3 năm 2013

Kính thưa các Ngài

Là một liên minh bao gồm các Tổ chức Phi chính phủ, các công dân, và các nhà khoa học thuộc Lưu vực Sông Mê Công và quốc tế, chúng tôi đã giám sát các con đập được đề xuất trên dòng chính sông Mê Kông một cách kỹ lưỡng trong suốt 4 năm vừa qua. Chúng tôi lo ngại rằng công trình xây dựng đầu tiên trong chuỗi dự án, đập Xayaburi, sẽ gây nguy hại cho tương lai của dòng sông.

Đập Xayaburi đã tạo tiền lệ rất nghiêm trọng là coi nhẹ các nguyên tắc hợp tác vùng và đe dọa sinh kế của hàng triệu người. Mặc dù các nhà phát triển dự án cho rằng con đập sẽ không có bất cứ ảnh hưởng xuyên biên giới nào, các bằng chứng khoa học của Ban thư kí Ủy hội Sông Mê Công (MRC) và các nhà nghiên cứu độc lập lại chỉ ra điều ngược lại. Đập Xayaburi và các con đập được đề xuất trên dòng chính sông Mê Công sẽ mang lại những ảnh hưởng bất lợi đáng kể đến an ninh lương thực, phát triển kinh tế và môi trường bền vững đối với nước Lào nói riêng và các nước thuộc khu vực Mê Công nói chung. Trong khi mức độ ảnh hưởng còn chưa được đánh giá toàn diện, thì việc xây dựng đã bắt đầu được tiến hành.

Trong Hiệp Ước Mê Công năm 1995 và luật quốc tế, chính phủ các nước Lào, Campuchia, Thái Lan và Việt Nam đã cam kết phải có sự đồng thuận đối với tất cả các dự án thủy điện được đề xuất trên dòng chính sông Mê Công. Thông qua Quy trình Thông báo, Tham vấn trước và Đồng thuận (PNPCA) của MRC, chính phủ Việt Nam và Campuchia đã nêu mối quan ngại về việc đập

Xayaburi sẽ có các ảnh hưởng xuyên biên giới nhất định đến lãnh thổ của hai nước này. Cả hai chính phủ đã yêu cầu tạm hoãn việc khởi công dự án đến khi thực hiện đánh giá tác động xuyên biên giới. Các nhà phát triển dự án đã từ chối thực hiện nghiên cứu này, thay vào đó đã quyết định đánh cược vào các công nghệ không được chứng minh và gây nhiều tranh cãi. Ví dụ, các nhà phát triển đang dựa vào một thiết kế đường đi của cá chưa từng được áp dụng thành công tại bất cứ dòng sông nhiệt đới nào. Các nhà khoa học hàng đầu về nghề cá ở Mê Công tin rằng công nghệ này sẽ thất bại. Nếu đường đi của cá thất bại, hàng triệu người ở tất cả bốn nước sẽ phải chịu đựng cái giá thật sự của con đập.

Đập Xayaburi cũng vấp phải sự phản đối mạnh mẽ của công chúng, bởi người dân lo ngại về các rủi ro kinh tế, xã hội, và môi trường. Hiện tại, các đánh giá tác động của dự án đều có chất lượng kém và không được công bố đúng lúc để cho phép việc tham vấn cộng đồng một cách đúng nghĩa.

Chúng tôi yêu cầu các Ngài giúp đỡ bảo vệ dòng sông Mê Công và người dân trong vùng. Chúng tôi tin rằng rất cần có một cách tiếp cận cẩn trọng hơn, có cân nhắc các rủi ro kinh tế, xã hội và môi trường to lớn do các đập trên dòng chính gây ra. Đồng thời, cần phải có các lựa chọn thay thế trong việc đáp ứng nhu cầu năng lượng đang gia tăng của khu vực một cách an toàn và hiệu quả hơn.

Chúng tôi yêu cầu sự trợ giúp của các Ngài trong việc:

- **Công bố thiết kế cuối cùng của đập Xayaburi:** Nhà phát triển dự án đã không công bố thiết kế cuối cùng của con đập cho các chính phủ hay cho công chúng trong vùng Mê Công. Việc xây dựng cần phải được hoãn lại trong khi MRC đánh giá liệu con đập có theo đúng chuẩn hướng dẫn thiết kế cho các đập trên dòng chính của MRC hay không.
- **Đảm bảo thời gian cần thiết cho nghiên cứu tác động dự án:** Theo Hiệp Ước Mê Công năm 1995 và luật quốc tế, các chính phủ MRC có quyền và nghĩa vụ đánh giá các tác động xuyên biên giới của dự án và tìm kiếm sự đồng thuận trong phương pháp tiến hành trước khi tiến hành xây dựng. Các chính phủ nên hoãn lại việc xây dựng trong khi đánh giá tác động xuyên biên giới của dự án được thực hiện, và trong khi đồng nghiên cứu tác động của Hội đồng MRC được đồng thuận vào tháng 12 năm 2011 hoàn thành.
- **Giải quyết sự chưa rõ ràng trong quá trình PNPCA trước khi đề xuất thêm các con đập khác:** Bốn chính phủ cần phải cam kết không xem xét bất cứ con đập nào khác trên dòng chính sông Mê Công đến tận khi quá trình PNPCA được xem xét lại và vấn đề mà quá trình này gây ra được giải quyết. Nếu đập Xayaburi được thông qua, đây phải được coi như là một “trường hợp thử nghiệm” cần phải được đồng giám sát trong nhiều năm trước khi xem xét các dự án khác.
- **Thực hiện một quy trình tham vấn vùng đích thực:** Những tham vấn cộng đồng với sự tham gia của người dân bị ảnh hưởng vẫn rất cần thiết, khi đó những người này có cơ hội cung cấp thông tin cần thiết để quyết định có nên xây dựng đập trên dòng chính sông Mê Công hay không.

- **Kêu gọi sự dàn xếp từ phía thứ ba:** Do quá trình PNPCA không thể đạt được việc đồng thuận vùng về việc có xây dựng đập Xayaburi hay không, chúng tôi tin rằng sự can thiệp từ phía thứ ba là vô cùng cấp thiết, như được nêu trong Điều 35 tại Hiệp Ước Mê Công năm 1995.
- **Tìm ra các lựa chọn phát triển thay thế khác có thể giữ cho hạ lưu con sông Mê Công được chảy tự do:** Bốn chính phủ nên đánh giá tất cả các lựa chọn có thể trước khi đồng thuận về bất cứ việc khai thác dài hạn trên con sông Mê Kông. Vẫn có các cơ hội tài chính cho các chính phủ tiến hành phát triển đập dòng chính, để một quy trình PNPCA đúng đắn và công bằng hơn có thể được thực thi.

Chúng tôi tin tưởng vào sự phát triển bền vững và chia sẻ của sông Mê Công và tin tưởng vào việc tìm ra các giải pháp “các bên cùng có lợi” nhưng điều này phụ thuộc vào sự hợp tác vùng có hiệu quả. Là con đập đầu tiên trong chuỗi 11 con đập được đề xuất trên dòng chính hạ lưu sông Mê Công, đập Xayaburi tạo một tiền lệ cho sự hợp tác trong tương lai. Chúng tôi xin cảm ơn các Ngài vì sự quan tâm cấp thiết đối với vấn đề này, nhờ vậy mà nguồn tài nguyên phong phú của sông Mê Công có thể giúp duy trì các thể hệ hiện tại và tương lai.

Xin gửi tới các Ngài lời chào kính trọng nhất

Trân trọng,

Liên minh Cứu trợ Sông Mê Công

Dịch bởi: Kim Ngân (Trung tâm Bảo tồn và Phát triển Tài nguyên Nước – Cơ quan Điều phối miền Bắc, Mạng lưới Sông ngòi Việt Nam - VRN)